

Джерело: Письменний В.В. Концептуалізація податкового адміністрування // Оподаткування у промисловому регіоні: теорія, практика та перспективи розвитку: V міжрегіон. наук.-практ. конф., 18 лист. 2005 р., м. Донецьк. – Донецьк: ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2005. – С. 63–65.

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Письменний В.В., аспірант кафедри фінансів
Тернопільський державний економічний університет

Сьогодні українська держава перебуває в пошуку оптимальних шляхів побудови гнучкої демократичної системи виконавчої влади. З огляду на особливий фіскально-політичний статус податкових органів, природно, що цей процес не можливий без вирішення однієї з актуальних проблем – кардинальної перебудови механізму адміністрування податкових платежів як необхідної умови економічного та соціального зростання країни. Це вимагає проведення глибоких теоретичних досліджень в даній сфері, котрі повинні якісно позначитися на функціонуванні державного податкового менеджменту, перебудові підсистеми організаційного забезпечення справляння податків, гармонізації відносин між податковою службою й усіма інститутами громадянського суспільства.

Дослідження теоретичних підвалин поняття „адміністрування” (administro (лат.) – керувати, управляти) свідчить про його багатовекторний характер. Зокрема, в „Глумачному словнику української мови” (1970 р.) зустрічаємо наступне визначення: „Адміністрування – це керування бюрократично, за допомогою наказів і розпоряджень замість конкретного керівництва” [1]. В „Економічній енциклопедії” (2000 р.) професор С.В. Мочерний адміністрування трактує з точки зору управлінської діяльності керівників і органів управління, що здійснюється здебільшого через накази та розпорядження [2, С.25]. В „Економічному словнику” (2002 р.) під редакцією В.С. Сухарського воно тлумачиться різнобічно. З однієї сторони, як організаційно-розпорядча робота менеджерів, спеціалістів та органів управління, а з іншої – здійснення управлінських функцій, розподіл, узгодження і координація [3, С.8], тобто аналог керівництва у дещо вузкому значенні.

За останнє десятиріччя в теорії та практиці оподаткування міцно вкоренилися поняття „фіскальне адміністрування” або „податкове адміністрування”, котрі запозичені із зарубіжного досвіду, часто вживаються як синоніми та, на думку М.П. Чорного, є аналогами широковідомого виразу „організаційна та контрольна-економічна робота фінансових (податкових) органів” [4, С.5]. Поміж цим, в літературних джерелах з податкових фінансів адміністрування податків найчастіше розглядається: як галузь фінансового права; як невід’ємний компонент податкової доктрини держави; як правовідносини у сфері здійснення заходів з погашення податкового боргу; як діяльність контролюючих органів щодо мобілізації бюджетних надходжень

тощо. На категоріальному рівні професор В.Л. Андрущенко пов'язує дане поняття з політикою, наукою і мистецтвом (див. рис. 1).

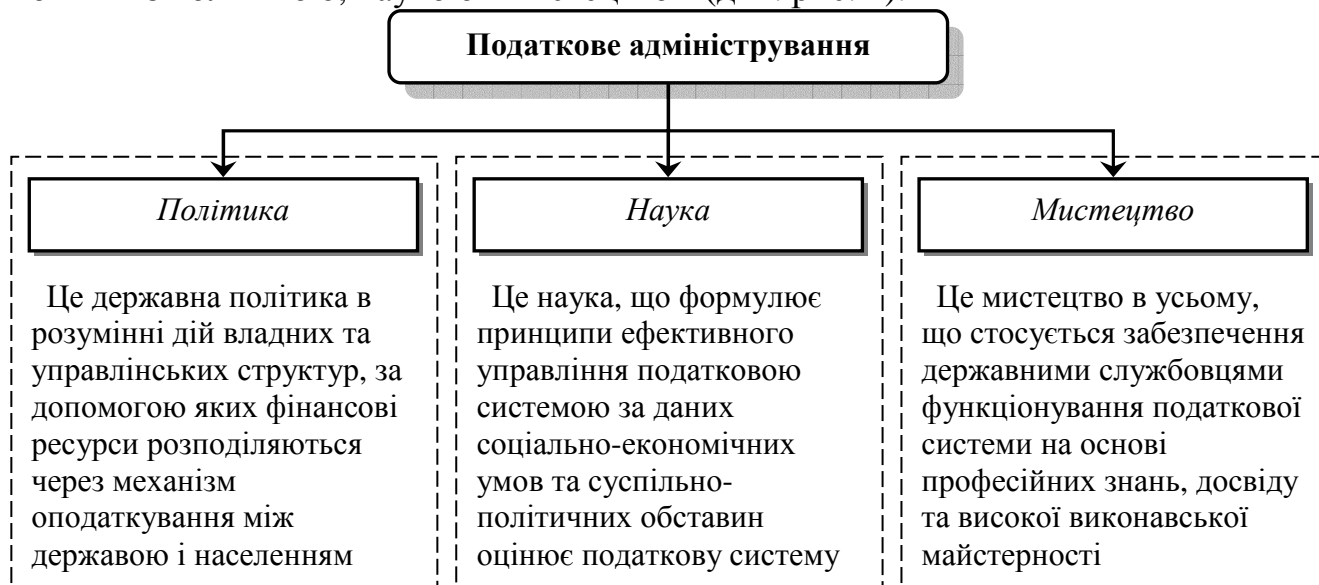

Рис. 1. Тракткування поняття „податкове адміністрування”

Примітка: Побудовано на основі літературного джерела [5, С.28].

Безперечно, ми розділяємо погляди на податкове адміністрування Л.Я. Новосад: „Це державне управління податковою системою загалом і структурними елементами – окремими податками щодо їх законодавчого запровадження, проектування, планування, оперативного управління, податкового контролю за дотриманням законодавства податкоплатниками” [6, С.65]. Та поміж цим, не погоджуємося із визначенням, запропонованим авторами „Фінансово-економічного словника” (2005 р.), котрі адміністрування податків пов'язують з ідеологією примусу, анахронічною, бюрократичною системою податкового менеджменту: „Це правовідносини у сфері здійснення уповноваженими державними органами (податковою адміністрацією і податковою інспекцією) та їх посадовими особами заходів, спрямованих на погашення податкового боргу платників податків, і які передбачають застосування до платника податків методів владно-примусового характеру” [7, С.12].

Вищезазначене дає змогу констатувати важливі у теоретичному та практичному аспектах висновки:

1) Під адмініструванням податкових платежів ми розумітимемо найважливішу складову фіскального адміністрування, обумовлену не лише організаційною структурою та функціональними повноваженнями контролюючих органів у сфері регулювання податкових правовідносин, єдиними принципами обліку, порядку обчислення, сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), відповідальності податкоплатників за порушення законодавства, що покликані систематизувати масово-роз'яснювальну, консультативну і прогностно-аналітичну роботу, але й пов'язуватимемо із принципами побудови системи оподаткування, котрі базуються на демократичних орієнтирах розвитку суспільства.

2) Перехід від процесу стягнення податків, пов'язаного з ідеологією примусу, до податкового адміністрування на основі самостійного нарачування

податків та добровільного дотримання законодавства передбачає збільшення відповідальності податкоплатників за виконання власних зобов'язань. Це, в свою чергу, дозволить підвищити рівень довіри суспільства до органів податкової служби шляхом вдосконалення професійної компетентності податківців, проведення антикорупційної діяльності, збільшення прозорості в роботі податкового апарату держави тощо.

3) Важливим аспектом в удосконаленні податкового адміністрування є використання інформаційно-технічних систем задля покращення процесів пошуку, збору, накопичення, обробки, захисту, передачі та використання інформації податковою службою. Зокрема, автоматизація податкових функцій передбачає проведення комплексу процедур з реєстрації податкоплатників, електронної обробки аналітичної і статистичної звітності, автоматичного формування плану перевірок та інше [8] із застосуванням сучасних технологій.

4) Пріоритетним напрямком проведення змін в адмініструванні податків є надання електронних послуг податкоплатникам, а саме створення системи гарантованої доставки податкової звітності, дистанційної взаємодії податкових органів з платниками податків через інформаційний Веб-портал тощо. На нашу думку, даний підхід (котрий віддавна використовується у зарубіжній практиці) дозволить покращити культуру сплати податкових платежів, своєчасно і в повному обсязі виконувати податкові зобов'язання податкоплатниками.

5) Доцільним видається скорочення витрат на адміністрування податків шляхом спрощення механізму обчислення податкових платежів, уніфікації форм податкової звітності, вдосконалення інструкцій щодо їх заповнення, автоматизації процесів оподаткування, підвищення рівня управління персоналом податкового апарату тощо.

Література:

1. Глумачний словник української мови: Том 1. – К.: „Наукова думка”, 1970.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол. С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2000. – 864 С.
3. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 328 С.
4. Чорний М.П. Фіскальне адміністрування: навчальний посібник. – Тернопіль: ТАНГ, 2002. – 172 С.
5. Андрущенко В.Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво // Фінанси України. – 2003. – №6. – С.27-35.
6. Новосад Л. Фіскальне адміністрування в Україні: проблеми теорії та практики // Світ фінансів. – 2005. – Випуск 1. – С.65-70.
7. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. – Львів: Видавництво Національного університету „Львівська політехніка”, 2005. – 714 С.
8. Вдосконалення податкового адміністрування з використанням інформаційних систем. – <http://www.sta.gov.ua/>.